

DE REFORMATIE

WEEKBLAD TOT ONTWIKKELING VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

DIE OWE JEUGD VERNIEUWT ALS EENS ARENDS PSALM 103:3

Onder redactie van Prof. Dr K. Schilder.

Medewerkers: Dr F. A. den Boeft, Helpman; Dr E. T. v. d. Born, Amersfoort; Prof. P. Deddens, Kampen; Dr D. van Dijk, Groningen; Dr J. Francke, Rotterdam; Prof. Dr S. Grefjandus, Kampen; Prof. B. Holwerda, Amersfoort; K. v. Huizen, Groningen; A. Janse, Breda; Dr P. Jasperse, Leiden; Dr B. Jongeling, Sappemeer; Dr H. Knoop, Rotterdam; Dr G. K. Schoep, Den Haag; A. Schilder, Den Haag; Dr J. Smelik, Apeldoorn; Dr H. Smilde, Groningen; D. Stroo, Bussum; Prof. Dr C. v. Til, Philadelphia, Pa, U.S.A.; Prof. C. Veenhof, Kampen; Dr G. Visé, Kampen; Dr F. de Vries, 's-Gravenhage; Dr D. K. Wielenga, Rotterdam; A. Zijlstra, Groningen.

Alle stukken bestemd voor de Redactie zende men aan: Prof. Dr K. SCHILDER, Vloedijk 14, Kampen. Adm.-adres: Oosterbaan & Le Cointre N.V. — Goes.

Postrekening No. 406940. — Telefoon 2424. BUREAU „DE REFORMATIE“ — GOES.

Ingevolge papieroortwijzing B.P.P. no. 4439 verschijnt deze uitgave wekelijks en is de omvang van dit nummer 8 pag., form. 30 x 41 1/4 cm.

Abonnement: f 4.— per half jaar bij vooruitbetaling. Voor het buitenland en Ned. Indië f 10.— per jaar. Advertenties: 10 cent per mm. Losse nummers 20 cent.

INHOUD: Hoofdartikel: Bezwaarden over en onder de synodocratie. 37. Uit de Schrift: De betere belofte (A) 1 (Jer. 31:33). Gedicht: Kerkelijk leven: Wat leeft er in de zendingsscholen der synodocraten? 4. Confessie en organisatie, slot; Eerediploma; Protest is zonde; Wie helpt?; Wie meet met tweedriemaal maat?; Eenige opmerkingen over de vereischte methode van samenspreking; Een voorstel met betrekking tot onze militairen in Indië; Groningen. Opv. en Onderwijs: De Chr. school in dezen tijd, slot. Boekbespreking. Stemmen uit onze Kerken. Groninger Brieven. Persschouw. Kerknieuws.

BEZWAARDEN OVER en onder de synodocratie. 37

Nadat de Synode van 1943/45 de kerk door haar besluiten, afzettingen, weringen uit het ambt en haar uitstooten uit de kerkelijke gemeenschap Christus' kerk had gescheurd, begon Dr Spier een brede schrijftactiviteit te ontplooiën. Een paar brochures zette hij op stapel en deze kwamen spoedig in de kerkelijke vaart. Ook werd hem de verantwoordelijke taak toevertrouwd de gereformeerde meisjes omtrent de finesses van het „kerkelijk conflict“ op de hoogte te brengen.

We willen aandachtig naar de door Dr Spier gegeven voorlichting luisteren. En we mogen onze verwachtingen zeer hoog stellen! Dr Spier kan immers volkomen op de hoogte zijn met wat door de „bezwaarden“ werd geleerd. Was hij niet éénmaal hunder één? Had hij niet met hen, aan één conferentietafel zittend, onder leiding van den, ook door hem zoo hoog gewaardeerden, Prof. Vollenhoven, het kerkelijk conflict naar zijn verschillende aspecten grondig bestudeerd? En was hij niet met hen bij de beoordeeling van de dogmatische en kerkrechtelijke kwestie tot één en dezelfde conclusie gekomen? Daarom mogen we wel veel van hem verwachten. Op zijn minst een eerlijke en fijne teekening van den staat des geschils. In zijn omgeving zijn we natuurlijk veilig voor onnozele of boosaardige karikaturen, welke zoo dikwijls van de opvattingen der „bezwaarden“ werden en worden gemaakt.

We beginnen daarom met het bekijken van het schilderij, dat Dr Spier van der bezwaarden gevoels ontwierp.

De groote fout van de bezwaarden of vrijgemaakten — aldus Dr Spier —, is, dat zij betoogen „dat alle bondelingen (ook de niet uitverkorenen, ongelooovigen en afvalligen) op gelijke wijze in Gods verbond begrepen zijn“¹⁾.

Toen ik deze woorden voor het eerst las heb ik vreemd rondgekeken.

En mijn eerste gedachte was: heeft werkelijk Dr Spier van Helpman deze baarlijke nonsens geschreven? Maar waar haalt hij dan die dwaasheid vandaan? Heeft hij er dan nooit van gehoord, dat juist de vrijgemaakten er zoo sterk den nadruk op leggen, dat de ongelooovigen en afvalligen het verbond verbreken, of, zoals de Schrift ook wel zegt vernietigen? En dat deze zondaars daarna door God uit het verbond worden gestooten; als dorre takken van den boom des verbonds worden afgehaakt? De vrijgemaakten leeren nota bene precies het tegenovergestelde van wat Dr Spier be-

weert! Ze belijden, dat ongelooovigen en afvalligen, neen, niet gelijkelijk met de geloovigen in het verbond, maar in volkomen tegenstelling met de geloovigen heelemaal buiten het verbond zijn!

Ja zeker, de vrijgemaakten hebben dat woord „gelijkelijk“ ongetwijfeld in verband met het verbond gebruikt.

Maar ze deden dat totaal anders dan Dr Spier fantaseert! Ze deden het precies zooals Calvijn het voor vier eeuwen reeds deed.

Deze betoogt namelijk ergens, dat het geheele zaad van Jacob gelijkelijk met de getuigenissen van Gods genade, namelijk met zijn woord en zijn sacramenten, verwardigd werden²⁾.

En dezelfde gedachte vertolkt hij, als hij leert, dat Ismaël „in den beginne een gelijken graad verkregen had met zijn broeder Izak, omdat het geestelijk verbond in hem niet minder verzegeld was door het teeken der besnijdenis“³⁾.

Ja, dat moment in de prediking van Calvijn beamen de vrijgemaakten ten volle!

Als ze er op letten, dat het verbond een heilige genadebeschikking des HEEREN is, welke in het door de sacramenten verzegelde Evangelie naar de geloovigen en hun zaad wordt toegedragen en waarmee God die geloovigen en hun zaad omvangt en doordringt; als ze er op letten, dat het verbond is de regeling van het verkeer tusschen Jahweh en zijn volk, zooals Hij die door zijn woord tot stand brengt en normeert — ja, dan zeggen de bezwaarden dat het verbond Gods de geloovigen en hun zaad gelijkelijk aangrijpt, omvangt, beheerscht en toekomt.

Let wel: de geloovigen en hun zaad. Niet: de ongelooovigen en de afvalligen. Deze hebben het verbond gebroken en vernietigd. En dat is toch zeker heel wat anders!

Kortom: als we er op letten, dat het verbond — om met Prof. Bavinck te spreken — „een genadige ordening Gods“ is, die „in het Evangelie en de sacramenten bestaat“ en waar de kinderen „passief“ in worden „opgenomen“ dan spreken de bezwaarden er inderdaad van dat de geloovigen en hun zaad daarin gelijkelijk zijn opgenomen.

Maar als ze er op letten hoe zij, die op deze wijze gelijkelijk in het verbond worden opgenomen nu ook in dat verbond leven, dan komen ook andere factoren een rol spelen. Dan is er allerlei variatie. Dan is er van „gelijkelijk“ geen sprake. Dan zijn er kinderen die onbewust en zonder actueel geloof of bekeering in het verbond leven. Dan zijn er menschen die tijdelijk of voorgoed van den weg des verbonds af dwalen. Dan zijn er — helaas slechts weinigen — die het verbond houden en voor eeuwig in de voleinde verbondsheerlijkheid mogen binnengaan. Dan zijn er — helaas heel velen, n.l. de ongelooovigen en afvalligen — die voor eeuwig uit het verbond worden uitgestooten.

Calvijn zag en zegt deze dingen zoo scherp. Bij hem is er niets van die lompheid en grofheid, waarmee velen de fijne nuances en onderscheidingen in de wonderlijke verbondswerkelijkheid met botte woorden en ruwe zinnen vernielen en onzichtbaar maken.

Hij zegt — we hoorden het reeds — dat Ismaël „in den beginne“ een „gelijken graad“ met zijn broeder Izak gekregen had. En hij voegt er aanstonds bij hoe dat kwam en waarin die gelijke graad bestond. Het „geestelijk verbond“ — neen, niet een „uitwendig verbond“ of een verbond naar zijn „uitwendige zijde“, daar weet Calvijn niets van af — neen, het echte, eeuwige, geestelijke verbond was in Ismaël niet min-

der verzegeld dan in Jacob. Daarom verkregen zij beiden in den beginne een gelijken graad!

Maar het bleef natuurlijk niet bij dat „in den beginne“ en bij dien „gelijken graad“. Ismaël wordt ten slotte verworpen. Hoe kwam dat? Neen, dat lag niet aan het verbond, ook niet aan de wijze waarop God hem daar door woord en sacrament in had opgenomen. Precies hetzelfde geestelijke verbond dat aan Izak verzegeld was, was immers ook aan Ismaël verzegeld!

Maar hoe kwam na dat schoone gelijke begin dan toch dat ontzettende en ontzaglijke onderscheid aan het eind? Calvijn zegt het heel simpel zóó: „Door hun eigen fout en schuld, ik erken het, zijn Ismaël, Ezau en dergelijken afgevalen van de aanneming tot kinderen; want de voorwaarde was er bijgesteld, dat zij getrouwelijk Gods verbond zouden houden, wat ze trouwelooselijk geschonden hebben“⁴⁾.

Ja, dat is het: trouwelooselijk schenden van de voorwaarde, welke bij en met de aanneming tot kind in het verbond werd geopenbaard en gegeven; en zoo

afvallen van de aanneming tot kind, welke in belofte en besnijdenis ook Ezau gelijkelijk met Izak eenmaal toekwam.

Wist Dr Spier van deze dingen niets af? Is hij vergeten de prachtige uiteenzettingen over kwesties als deze, waarmee Prof. Vollenhoven ons eertijds, b.v. in Amersfoort, verraste?

We gaan verder.

De zoo even gesignaleerde — gelukkig alleen maar in de op dit punt ontspoorde theologische fantasie van enkele menschen bestaande — „fout“ der vrijgemaakten, heeft nu volgens Dr Spier een bepaalde oorzaak. Deze is hierin gelegen, dat de vrijgemaakten „in het verbond de verkiezing uitschakelen of verwaarloosen“⁵⁾.

Het is weer zonderling wat de vroegere dominee van Groningen-Helpman hier schrijft.

Zouden de vrijgemaakten in het verbond de verkiezing uitschakelen of verwaarloosen?

Zij denken er niet aan!

Zij gelooven en belijden van ganser harte en met vreugde, dat Gods verkiezende activiteit om zoo eens te zeggen, door en in de gansche werkelijkheid van het verbond gloeit. Ge kunt — zoo betoogen ze — het verbond nergens aanraken of ge stuit ook op Gods verkiezende activiteit. De stroom van Gods verkiezende energie vult ook de geheele bedding van het verbond! En ze beamen van harte dat God in den weg des verbonds zijn verkiezing realiseert.

Waar de vrijgemaakten zich wel tegen verzetten — men denke aan de heldere uiteenzettingen van Dr Zuidema —; dat is de poging om verbond en verkiezing op zulk een wijze met elkaar in verband te zetten, dat God zijn in het Evangelie geopenbaarde en geschonken en door de sacramenten verzegelde verbond alleen met hen die tot het eeuwige leven zijn uitverkoren zou hebben opgericht.

Wie van deze beschouwing uitgaat, zien het verbond als een oostersch huis, dus als een huis, dat aan alle kanten omringd is door een breede galerij of waranda. In het eigenlijke huis des verbonds wonen dan de uitverkorenen. Zij zijn de w e z e n l i j k e, echte, ware bondelingen. En onder de galerij leven de anderen. Zij worden ook wel bondelingen genoemd maar zijn het toch eigenlijk niet. Zij hebben alleen maar deel aan het verbond naar zijn u t w e n d i g e z i j d e. Zij wonen alleen maar in den

¹⁾ „Bouwen en Bewaren“, 26 Januari 1946, spatteering van Dr Spier.

²⁾ Calvijn op Gen. 25:23.

³⁾ Institutie, III, 21, 6. Spatieering van mij C. V.

⁴⁾ Idem.

⁵⁾ „Bouwen en Bewaren“, 26 Jan. 1946.